

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 1

Issue 1

Gödöllő
2005

AZ ÁLLATJÓLLÉT ÉS AZ ÁLLATVÉDELEM HATÁSA AZ ÁLLATTENYÉSZTÉSBEN

Hanszéros Ferenc

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Főosztály
Termék-felügyeleti és Állatjólleti Osztály
hanszefe@oai.hu

Összefoglaló

Általánosan ismert tény, hogy csak megfelelő körülmények között tartott, megfelelő módon takarmányozott, egészséges állat termel a genetikai képességei alapján tőle elvárható színvonalon. Az állatvédelmi jogszabályban előírtak alapján az állatjólleti előírások megtartása minden állattartótól elvárt. Az állattartó azonban csak akkor tudja biztosítani a megfelelő körülményeket, ha a szükséges rekonstrukcióhoz, korszerűsítéshez, műszaki és technikai fejlesztéshez szükséges mobilizálható pénzügyi forrásokkal rendelkezik. Ezzel kapcsolatban nyújthat közös segítséget az Európai Mezőgazdasági Orientációs Garancia Alap Garancia Részlege és a hazai költségvetés, támogatás formájában, amely igénybevételének részletes szabályozását a 139/2004 (IX.24) FVM rendelet tartalmazza, a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályozásáról szóló 32/1999 (III.31.) FVM rendeletre, és ennek módosításaira (20/2002 /III.14./, és 72/2004 /IV.29./ FVM) épülve. A cikk taglalja a benyújtás feltételeit, és sorra veszi az ezzel kapcsolatos fogalmakat. Ismerteti az intézkedések formáit (környezetvédelmi és állatjólleti), valamint a kedvezményezettek körét.

Kulcsszavak:: állatjóllet, állattartó, beruházási, jövedelempótló támogatás

Abstract

Effects of animal welfare and animal protection in animal breeding

It is widely known, that an animal can reach a production level expected based on its genetic background, provided it is healthy, and is nourished and housed properly. All farmers are now obliged to obey the rules stated in the Law of Animal Protection. However, farmers can afford to ensure a proper environment, only if they have financial sources for reconstruction, investment, and development of machines and technologies. Guarantee Section of European Agricultural Orientation Found and domestic budget offer a common subsidy for farmers.. Regulation of Ministry of Agriculture and Rural Development (MARD) 139/2004 (IX.24.) contains rules of these subsidies in details. This is based on

regulation 32/1999 (III.31.) of MARD about the rules of domestic animal welfare and its modifications (20/2002 /III.14./, and 72/2004 /IV.29./ MARD). Author introduces conditions of applications, and explains the definitions connected. He also describes types of acts (environment protection and animal welfare), as well as society of applicants.

Key words: animal welfare, farmer, investment, subsidies.

Bevezetés

Mai felgyorsult világunkban életünk hétköznapijain nagyon sok tekintetben szemléletváltásra kényszerülünk. Mivel legtöbbünk nem igazán akarja, hogy a rohanó idő túlhaladjon rajtunk, ezért az emberek többsége, már csak jól felfogott önös érdekből is, igyekszik megfelelni a kor kihívásainak.

Nem térhetnek ki ezen szemléletváltási kényszer elől az állattartásban tevékenykedő azon állattartók sem, akik napi tevékenységük során a biztonságos élelmiszertermelés által felállított szigorú szakmai követelményrendszert – teljes vertikumban, azaz „az istállótól az asztalig”, vagy a „földtől a tányérig” – kell, hogy megvalósítsanak a gazdaságos termelés és a biztonságos termékértékesítés érdekében.

A *fogyasztót* ma már alapvetően igazán két dolog érdekli:

- *biztonságos* élelmiszert akar vásárolni, illetve fogyasztani, (lásd a távolabbi-, illetve a közelmúltban napvilágra került külföldi és hazai élelmiszer-botrányokat, ezek esetenként még a fogyasztási szokásokat átrendező időleges vagy tartós hatásait)
- a számára lehető *legoptimálisabb áron* szeretne hozzájutni ehhez az élelmiszerhez (lásd a különböző super-, és hypermarketek különböző árletörő „marketing fogásait”, illetve az esetleg bizonytalan eredetű, de lényegesen mérsékeltebb fogyasztói áron kínált élelmiszer-termékek piacokon való időnkénti megjelenését).

A *termelőt, az állattartó gazdát* leginkább az alábbi két kérdés foglalkoztatja:

- tartósan *biztonságosan*, nagyobb kiesések nélkül, tehát eredményesen akar állatot tartani, tenyésztani, illetve az állati eredetű élelmiszer „alapanyagát” előállítani,

- amennyiben ez sikerül, akkor már „csak” az a megoldandó feladat számára, hogy állatának (termékének) értékesítésekor a ráfordított költségeknél magasabb áron, tehát *haszonnal* tudja eladni állatát, illetve az általa előállított állati eredetű élelmiszereket.

Aki rendelkezik a sikeres és eredményes gazdálkodáshoz, ezen belül is szorosabban véve a haszonállat-tartáshoz elengedhetetlenül szükséges biológiai alap-ismeretekkel, annak semmi újat nem mondok akkor, amikor szeretném ismételtén felhívni mindannyiunk figyelmét egy legtöbbünk által nagyon jól ismert „tankönyv-ízű” alaptételre:

Kizárólag a megfelelő körülmények között tartott, megfelelő módon takarmányozott és egészséges állat termel a genetikai képességei alapján tőle elvárható színvonalon!

Ennek ismeretében máris elérkeztünk a jelen összefoglaló egyik alapvető gondolatához: a hozzáértő, egyúttal gazdaságos termelést megvalósítani szándékozó állattartónak – az *állatvédelmi jogszabályokban* előírtak szerint ma már *kötelező érvénnyel* – „a jó gazda gondosságára” vonatkozó törvényi előírás alapján is mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy biztosítani tudja állatai számára mindazon tartási-, takarmányozási feltételeket, melyek az állattartás során a leglényegesebb és legalapvetőbb szakmai ismeretek birtokában, illetve az *állatjóléti előírások* alapján tőle joggal elvárhatóak.

Megállapítható, hogy az esetenként és időszakonként felmerülő gazdasági nehézségek ellenére az állattartók és az állati eredetű élelmiszer-termelők az *alapvető állatvédelmi* elvárásoknak a különböző részterületeken eleget tudnak tenni. Az állattartás és az állattenyésztés, a biztonságos élelmiszertermelés és megfelelő minőségű állati termék előállítás során az állathigiéniai, a tartási-, takarmányozási, az állategészségügyi és az állatjóléti szempontok ismerete és érvényre juttatása az állattartók és az egyéb érintett szakemberek döntő többségénél az elmúlt időszakban már napi rutinná formálódott. Azonban nem szabad eltitkolni azt sem, hogy az állattartók egy részénél ma még nem mindenhol alakult ki az egységes, az állatok számára a hatályos előírások alapján mindenben megfelelő körülményeket kialakító, a „jó gazda gondosságát” tükröző és megvalósító állatjóléti szemlélet.

Közösen kitűzött célunk, hogy az állattartáshoz, az állatszállításhoz, valamint az állati eredetű termék előállításához kapcsolódóan – a biztonságos és gazdaságos élelmiszertermelés érdekében – mielőbb valósuljon meg az állatjóléti elvárásokkal összhangban a „jó gazda gondosságára”, illetve a „jó mezőgazdasági gyakorlatra” vonatkozó feltételrendszer teljesítése.

Elsősorban a tojótyúk-tartó, valamint a sertéstartó ágazatokban a nagymértékben már amortizálódott, igen vegyes műszaki és sok esetben leromlott épületgépészeti állapotban lévő állattartó telepeken egyébként is indokoltá váltak bizonyos állagmegóvó, illetve felújító beruházások. A jelentős anyagi forrásokat feltételező, sok esetben részleges állami szerepvállalást is igénylő, s az agrár-környezetvédelmi, az állattartási, az élelmiszerbiztonsági, a humán-egészségügyi, az állategészségügyi, az állatvédelmi, valamint számos egyéb szempontnak és előírásnak egyaránt megfelelő felújítási, illetve rekonstrukciós munkálatok számos területen megkezdődtek, illetve jelenleg is folyamatban vannak.

Az állattartók nem kis része időnként szembe kerül azzal a szinte feloldhatatlannak tűnő ellentmondással, amely alapvetően az alábbi két törvényszerűségből ered:

- akkor tud eredményesen (azaz *hasznot előállítva*) termelni, ha biztosítja a megfelelő tartási-, takarmányozási körülményeket,
- akkor tudja biztosítani a megfelelő körülményeket, ha a szükségessé váló rekonstrukciókhoz, korszerűsítésekhez, műszaki és technológiai fejlesztésekhez *rendelkezik mobilizálható pénzügyi forrásokkal*.

Amennyiben az állattartó egy adott kiindulási időszak termelési fázisának végén nem tud elegendő hasznot realizálni, ennek következtében, anyagi forrás hiányában nem tudja javítani, korszerűsíteni, azaz megfelelő szinten biztosítani a gazdaságos állattartáshoz elengedhetetlen termelési körülményeket, ebben az esetben nála nagy valószínűséggel az állattartás, a termelés lassan és fokozatosan egyre gazdaságtalanabbá válik. Ebből következően az idő múlásával egyre kisebb az esély arra, hogy az „ördögi körből” kitörve fejleszteni, korszerűsíteni tudjon, azaz a körülmények javításából eredően esély legyen a gazdaságos termelés megvalósítására.

Ebben, a sokak számára – remélhetőleg csak időlegesen – szorult helyzetben szeretném felhívni az érintettek figyelmét arra a lehetőségre, amelyet az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege és a hazai költségvetés – a megoldás számtalan szóba jöhető változatainak részeként – közösen kínál az érdeklődő állattartók részére.

A nemzeti vidékfejlesztési terv

Az FVM koordinálásával 2004. évben kidolgozásra került a Brüsszel által jóváhagyott *Nemzeti Vidékfejlesztési Terv*. Ennek egyik fontos, az „Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és -

higiéniai követelményeinek való megfelelés elősegítése” címen megfogalmazott intézkedése kifejezetten a mezőgazdasági haszonállat-tartásban érintett termelők az előírt férőhelyszükséglet megvalósítását követően megjelenő többlet-költségeinek, illetve jövedelem-kieséseinek részbeni kompenzálását, valamint a környezetvédelmi és állatjóléti célú beruházások támogatását teszi lehetővé.

Ez a két támogatási forma *nem hitel*, hanem a kérelemben vállalt, illetve megjelölt, hivatalosan igazolt teljesítést követően kifizetésre kerülő *vissza nem térítendő támogatás*. E támogatások lényege: olyan pénzüsszegek – megfelelően alátámasztott kérelemre történő – odaítélése a már jelenleg is állattartással foglalkozó regisztrált termelőknek, amelyek alapvető célja és szándéka az EU környezetvédelmi, állatjóléti -és higiéniai követelményeinek való megfelelés elősegítése!

Ennek az intézkedésnek a részletes szabályait fogalmazza meg a *Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló, az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és -higiéniai előírásainak való megfeleléshez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 139/2004. (IX. 24.) FVM rendelet*.

Az intézkedés legfőbb célja

Az intézkedés célja az állattartók támogatása a közösségi jogszabályokon alapuló környezetvédelmi és állatjóléti szabályok megvalósításában, illetve betartásában.

Milyen állatvédelmi előírásokra épül ez a támogatási rendelet?

- A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól *szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendeletre*,
- A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól *szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet módosításáról kiadott 20/2002. (III.14.) FVM rendeletre*, és a
- A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól *szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet módosításáról kiadott 72/2004. (IV.29.) FVM rendeletre*,

Az állatjóléti alintézkedéshez kapcsolódó fontos tudnivalók

Az állattartó köteles a tartási helyen a jogszabályban előírt módon megvalósítani az alábbi feltételeket:

- az állatok megfelelő és biztonságos elhelyezése.
- megfelelő padozat kialakítása,
- megfelelő mikroklíma biztosítása,

- az előírt minimális férőhelyszükséglet biztosítása,
- a megfelelő technológia, illetve műszaki berendezések kialakítása,
- szakszerű tartási, takarmányozási (etetési és itatási) feltételek kialakítása.

Az érdeklődők és az érintett termelők tájékoztatására szeretném közreadni, hogy a *tojótyúk-tartó telepek* nyilvántartásba vételének szabályairól szóló 74/2003. (VII. 1.) FVM rendelet alapján megtörtént az országos regisztráció végrehajtása. A havonta frissített adatok megtalálhatók az FVM honlapján. Az Internet elérhetőség a következő : www.fvm.hu

Alapfogalmak, melyeket a kérelmet benyújtó állattartóknak feltétlenül ismerniük kell:

A 139/2004. (IX. 24.) FVM rendelet legalapvetőbb fogalom-meghatározásai a következők:

- *Állattartó*: A tartási hely üzemeltetéséért felelős személy.
- *Tartási hely*: Területileg elkülöníthető, földrajzilag azonosított, az adatbázisban nyilvántartott, az állatok tartására állandó jelleggel kialakított állattartó egység.
- *Tenyészet*: Egy állattartó által, egy tartási helyen tartott állatok összessége, függetlenül azok fajtától, fajtájától és hasznosításától.
- *Állattartó létesítmény*: A tartási helyen az állatok elkülönített tartását lehetővé tevő önálló létesítmény.
- *Jó Mezőgazdasági Gyakorlat*: A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelméről szóló 49/2001. (IV. 3.) Kormány rendelet 1. sz. mellékletében meghatározott célú mezőgazdasági tevékenység folytatására vonatkozó előírások összessége.
- *Állategység*: A jogosult állatlétszám meghatározására szolgáló technikai mértékegység, a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról szóló 4/2004. (I.13.) FVM rendelet alapján meghatározott technikai mértékegység.

A támogatási rendelet előírásai

Az intézkedés rövid leírása: Az intézkedés két alintézkedésből áll:

- *I. Környezetvédelmi alintézkedés*: Az állattartó a telepen belüli trágyakezelés és tárolás eszközeinek kiépítéséhez kaphat támogatást (beruházási támogatás), maximum 3 éves időszakon keresztül maximum évi 25.000 €-t.
- *II. Állatjóléti alintézkedés*:

- Az állattartó a már működő állattartó telepek állattartási és állathigiéniai szabályoknak való megfeleltetéséhez kaphat támogatást (beruházási támogatás), maximum 3 éves időszakon keresztül maximum évi 25.000 €-t.
- Kompenzációs (bevételekiesés, többletköltségek kompenzálása) támogatás kifizetése a beruházási időszak függvényében alakul. Ennek összege maximum 5 egymást követő éven keresztül évi 10.000 €.

A kedvezményezettek köre

Mindkét alintézkedés esetében azokra a tartási helyekre lehet *beruházási támogatást* igényelni, amelyek mérete *nem haladja meg* a következő kapacitást:

- Marha: 160 ÁE,
- Sertés: 200 ÁE,
- Tojótyúk: 134 ÁE,
- Brojler csirke: 140 ÁE,
- Juh: 100 ÁE,
- Ló: 160 ÁE.

Mindkét alintézkedés esetében igaz az a megállapítás, hogy amennyiben *egy tartási helyen több jogosult állatfajt* tartanak, akkor az érintett tartási hely után *legfeljebb 200 állategység* figyelembe vételével igényelhető támogatás.

Állattartási és –higiéniai célú *jövedelempótló támogatást* arra a tartási helyre lehet igényelni, ahol a kapacitás nem haladja meg az alábbiakban leírt mértékeket:

- sertés: 200 AE,
- tojótyúk: 134 AE,
- borjú: 160 AE

I. Környezetvédelmi alintézkedés:

A kérelem beadásának időpontjában a nitrát-érzékeny területeken állattartást végző, Magyarországon regisztrált természetes és jogi személyek, akik rendelkeznek a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Környezetvédelmi Hatósága által kiadott írásos igazolással. A kérelmező állattartó rendelkezik még a területileg illetékes Növény- és Talajvédelmi Szolgálat igazolásával arról, hogy eleget tett a Nitrát-rendeletben előírt adatszolgáltatási kötelezettségnek, valamint a területileg illetékes Növény-

és Talajvédelmi Szolgálat igazolásával arról is, hogy a tartási helyen képződő hígtrágya egészére vonatkozóan rendelkezik érvényes hígtrágya-elhelyezési engedéllyel.

Az előzőekben bemutatott feltételeket teljesítő állattartó a tartási helyen képződő szervestrágya „Jó Mezőgazdasági Gyakorlat” előírásainak megfelelő telepen belüli kezelésére irányuló beruházások megvalósítására (beleértve a trágya mozgatását, tárolását, illetve a tárolás feltételeinek kialakítását is) kaphat *beruházási támogatást*.

II. Állatjólleti és –higiéniai alintézkedés:

A kérelem beadásának időpontjában állattartást végző, Magyarországon regisztrált természetes és jogi személyek, akik rendelkeznek a területileg illetékes megyei állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomás írásos igazolásával (a kért támogatáshoz szükséges beruházások indokoltságának igazolása).

Az állattartó a már működő állattartó telepek esetében az állatjólleti és –higiéniai előírásoknak való megfelelésre irányuló beruházások megvalósítására kaphat *beruházási támogatást*.

Az előzőekben meghatározott állattartó az egyes állatfajok tartásának *férőhely-szükségletére vonatkozó előírások betartásából* származó kieső jövedelem pótlására, illetve a többlet-költségek részbeni ellentételezésére kaphat *kompenzációs támogatást*.

A támogatás forrása

A *hazai* központi költségvetésben e célra az FVM fejezetében elkülönített pénzüsszeg a teljes támogatási összeg *20 %-a*.

Az *EU* Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege terhére a Bizottság által az Nemzeti Vidékfejlesztési Tervben e célra elfogadott pénzüsszeg a teljes támogatási összeg *80 %-a*. Az *intézkedésre fordítható forrás (2004-2006; EU és hazai összesen)* az NVT eredeti, Brüsszel által jóváhagyott változata szerint: *150.849.000 €* (ez hozzávetőlegesen *38.446.492.000.- Ft*).

A gazdasági folyamatok időközben történt részleges módosulása miatt, valamint a tárgyidőszakban Magyarország által lehívható Európai Unió források teljes körű felhasználhatósága érdekében tervezet készült a pénzügyi eszközök esetleges időleges átcsoportosítására.

Jóváhagyás esetén az intézkedés pénzügyi fedezete: *142.850.000 €* lesz, amely az átszámítást követően mintegy *36.407.808.000.- Ft*-nak felel meg.

Ez az összeg hozzávetőlegesen az eredeti nagyságrend mintegy *95 %-át* jelenti.

Mikor kezdhető el a beruházás?

Fontos tudni mindazoknak, akik támogatási kérelem benyújtását tervezik, hogy támogatás csak a támogatási kérelem benyújtási időpontja után megkezdett beruházáshoz nyújtható! Persze az is igaz, hogy a támogatásra jogosult ettől az időponttól a beruházást saját felelősségére megkezdheti.

Mi számít megkezdett beruházásnak?

A beruházás megkezdésének időpontja építés-beruházás esetén:

- vagy a kivitelezési szerződés megkötésének napja,
- ennek hiányában az építési naplóba történő első bejegyzés időpontja.

Hogyan lehet benyújtani a támogatási kérelmet? tartási helyenként külön- külön,

- kizárólag csak MVH formanyomtatványon,
- postai úton,
- MVH tartási hely szerinti területileg illetékes megyei kirendeltségéhez címezve.

Mely időhatárok között lehet beruházási támogatási kérelmet benyújtani?

- 2004. nov.1. és 2005. ápr. 30. között,
- 2006. jan. 1. és 2006. ápr. 30. között folyamatosan.

Mely időhatárok között lehet állatjóléti és -higiéniai célú jövedelempótló támogatási_kérelmet benyújtani?

- 2004. nov.1. és 2005. ápr. 30. között,
- 2006. jan. 1. és 2006. ápr. 30. között folyamatosan.

Példa az állatvédelmi előírásokra: sertések minimális férőhelyszükséglete

Rövid tájékoztatóm befejezése előtt a támogatási rendeletben szereplő számtalan állatjóléti előírás közül csak taláломra szeretném kiemelni, s most bemutatni pl. a sertéstartás esetében a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 20/2002. (III. 14.) FVM rendelettel már kihirdetett, de csak a 2004. május 1-el történt EU csatlakozástól hatályba lépett azon állatjóléti előírást, mely szerint a csoportosan tartott minden egyes utónevelt malac és hízó számára legalább az 1. táblázat szerinti legkisebb akadálytalanul használható alapterületet (férőhely-szükségletet) kell biztosítani:

1. táblázat: Sertések minimális férőhelyszükséglete a 20/2002 (III. 14.) FVM rendelet szerint

Sertés élősúlya, kg(1)	Férőhely, m ² /egyed(2)
<10	0,15
10-20	0,20

20-30	0,30
30-50	0,40
50-85	0,55
85-110	0,65
>110	1

Table 1: Minimal values for space of swine of different live weights, according to 20/2002 (III. 14) Regulation of Ministry of Agriculture and Rural Development.

live weight of swine, kg, (1), space m²/animal (2)

Az NVT előzőekben bemutatott támogatási lehetőségeivel kapcsolatos legfontosabb vonatkozó információk elérhetők a www.mvh.gov.hu web-oldalon

Végezetül szeretném kifejezni azon reményemet, hogy az a bizonyos kedvező irányú szemléletváltás fokozatosan Magyarországon is bekövetkezik. Az állatszerető emberek részére valószínűleg nem tűnik megoldhatatlan feladatnak legalább lépésenként azonosulni azokkal az állatjóléti előírásokkal, amelyeket mindenki, aki valamikor tanult biológiát, esetleg a tárgyhoz kapcsolódó magasabb szintű stúdiumokat is elvégzett, tulajdonképpen bizonyos szinten már amúgy is ismer, s a lelke mélyén talán nem tart olyan nagyon „élettől elrugaskodottnak”.

Mindehhez zárszóként megítélésem szerint az is hozzátartozik, hogy egyik legfontosabb egyetemleges felelősségünk, egyben lehetőségünk és közös kötelességünk a felnövekvő generációk, s ezzel párhuzamosan természetesen a ma élő nemzedékek oktatása. Kiemelt jelentőségű a megfelelő szinteken történő ismeretterjesztés, tájékoztatás, képzés, illetve továbbképzés annak érdekében, hogy mind többen ismerjék és tiszteljék, óvják a természetet, és tágabb, illetve szűkebb értelemben vett környezetünket, a minket körülvevő, ma még gazdagnak mondható élővilágot.

Ezen a területen – s ezt valószínűleg nem egyedül csak én gondolom így – valamennyi érintett fél /a központi-, illetve a helyi államigazgatás, az állattartók, a tenyésztői szövetségek, a terméktanácsok, a szakmai kamarák, az élelmiszeripar illetékesei, az állatszállításban érintett szakemberek, az állategészségügy, a civil szervezetek, valamint a média szereplői/ számára van még feladat, tennivaló bőségesen.

E nemes célok megvalósítása és a végrehajtandó feladataink magukban foglalják valamennyi élőlény, s ezen belül az állatok ésszerű védelmét, valamint jóllétük – lehetőségeink szerinti – optimális szintű biztosítását.